

Werk maken van armoede

Nota armoedebeleid 2010-2013

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	p. 2
Inleiding.....	p. 4
Landelijk en gemeentelijk beleidskader.....	p. 6
Armoede gemeente Heusden.....	p. 8
Hoofdpijnen armoedebeleid.....	p.13
Financiën.....	p.17
Evaluatie en monitoring.....	p.19
Bijlage.....	p.20

Samenvatting

Gemeente Heusden kiest voor een nieuwe aanpak van de armoedebestrijding. De aanpak wordt vastgelegd in een nota armoedebeleid. Doel van de nota is om richting te geven aan de armoedebestrijding voor de komende 4 jaar. Het accent ligt hierbij op het bevorderen van participatie van mensen die nu niet (voldoende) meedoen aan de Heusdense samenleving.

Aanleiding

Drie belangrijke ontwikkelingen vormen de grondslag voor het nieuwe beleid:

- Met de huidige inkomensondersteunende maatregelen bereiken we tussen de 30 en 40% van de mensen die volgens de cijfers recht hierop hebben.
- Een groot deel van de middelen die de gemeente beschikbaar heeft voor de re-integratie en participatie wordt gestoken in de groep met kansen op regulier of gesubsidieerd werk. Weinig aandacht en geld blijven er vanuit die invalshoek over voor de mensen die zowel in financieel als sociaal-maatschappelijk opzicht in een kwetsbare positie verkeren. Als we niet ergens in ons gemeentelijk beleid prioriteit geven aan het bevorderen van participatie van deze burgers, vallen ze buiten de boot.
- Het bestaande beleid is op punten niet meer actueel. Het Welzijnsfonds is toe aan herziening en ook de schuldenproblematiek vraagt om meer aandacht.

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen?

Bovenstaande ontwikkelingen zijn vertaald naar 3 doelstellingen waar we ons met het armoedebeleid op richten te weten:

1. Vergroten van het bereik en toegankelijkheid van de inkomensondersteunende voorzieningen.
2. Investeren in de participatie van burgers die door beperkingen niet of onvoldoende deelnemen aan het sociaal-maatschappelijke leven.
3. Actualiseren huidig beleid.

Hieronder vindt u per doelstelling een overzicht met het resultaat dat we beogen en wat we gaan doen om dit resultaat te bereiken.

Doelstelling 1:

Vergroten van het bereik en toegankelijkheid van de inkomensondersteunende voorzieningen.

Resultaat:

Bereik van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen is verhoogd naar gemiddeld 60%.

Wat gaan we doen:

- Ontwikkelen Kanskaart
- Ontwikkelen Heusden-pas
- Doorontwikkelen 1-loketgedachte
- Verkennen doelgroep

Doelstelling 2:

Investeren in de participatie van burgers die door beperkingen niet of onvoldoende

deelnemen aan het sociaal-maatschappelijke leven

Resultaat:

Het aantal personen uit de doelgroep dat participeert of hierin een stap vooruit maakt, groeit tenminste met 25 personen per jaar

Wat gaan we doen:

- Leren kennen doelgroep
- Aansluiten bij bestaande initiatieven
- Samenwerken met (maatschappelijke) partners
- Ontwikkelen Heusden-pas

Doelstelling 3:

Actualiseren huidig beleid

Resultaat:

- Welzijnsfonds is geactualiseerd
- De schuldhulpverlening is effectief en de resultaten zijn meetbaar

Wat gaan we doen:

- Welzijnsfonds vervangen door Heusden-pas
- Resultaatafspraken schuldhulpverlening, ontwikkelen preventiemaatregelen, doorontwikkelen aanpak schuldhulpverlening met relevante partners

Bewaking voortgang en evaluatie

De nota heeft een looptijd van 4 jaar en wordt aan het eind van deze periode geëvalueerd.

De stand van zaken van de uitvoering van het armoedebeleid wordt een keer per jaar aan ~~het cluster samenlevingde raad~~ gerapporteerd.

Met de maatschappelijke organisaties wordt na een periode van 2 jaar gekeken naar de voortgang en eventuele benodigde bijstellingen.

Inleiding

Op basis van het coalitieakkoord 2006-2010 "Ondernemend en Sociaal" hebben we afgesproken het armoedebeleid te actualiseren. De volgende ontwikkelingen vormen de aanleiding hiervoor.

Een groot deel van de middelen die de gemeente beschikbaar heeft voor de re-integratie en participatie wordt gestoken in de groep met kansen op regulier of gesubsidieerd werk. Deze nadruk op de toeleiding naar werk wordt door de huidige economische situatie nog verder versterkt. Weinig aandacht en geld blijven er vanuit die **invals**hoek over voor de mensen die zowel in financieel als sociaal-maatschappelijk opzicht in een kwetsbare positie verkeren. Als we niet ergens in ons gemeentelijk beleid prioriteit geven aan het bevorderen van participatie van deze inwoners, vallen ze buiten de boot. We vinden het belangrijk dat zij betrokken zijn bij de samenleving. Ook in de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO)¹ die als kaderwet richtinggevend is voor het armoedebeleid, wordt de nadruk gelegd op het vergroten van deelname van mensen aan het maatschappelijk leven.

De inkomensondersteunende maatregelen die we kennen, worden maar voor een deel aangesproken door de mensen die hier volgens de cijfers recht op hebben. Voor Heusden geldt dat we een gemiddeld bereik hebben tussen de 30 en 40%. Dit betekent dat we nog niet de helft van de mensen kennen die voor inkomensondersteuning in aanmerking komen.

Het aantal mensen met schulden groeit, maar ook de omvang en complexiteit van de schulden neemt toe. Met name onder jongeren is dit een groot probleem. Van de jongeren die nog bij hun ouders wonen, heeft één op de drie een schuld van gemiddeld 750 euro. Zodra jongeren zelfstandig wonen, heeft maar liefst twee op de drie jongeren een schuld van gemiddeld 1.750 euro.² Het voorkomen en aanpakken van schulden is een belangrijk instrument voor het bestrijden van armoede.

Op dit moment vindt besluitvorming plaats over een wetsvoorstel 'Gemeentelijke schuldhulpverlening' waarin de rol van de gemeente bij de schuldhulpverlening wordt geformaliseerd. Hoewel we op dit terrein als gemeente onze verantwoordelijkheid al wel nemen, verdient verdere ontwikkeling van de preventie en de aanpak van schulden onze aandacht.

De genoemde ontwikkelingen maken het noodzakelijk ons te herbezinnen op het thema armoede. Het vernieuwen van de aanpak en ontwikkelen van instrumenten is nodig om de uitdagingen van deze tijd het hoofd te bieden.

Waar de beleidsvoornemens uit de vorige nota³ vooral betrekking hadden op de inkomensondersteuning, willen we in het nieuwe beleid het accent leggen op de participatie van mensen die nu niet (voldoende) meedoen aan de Heusdense samenleving. Wij zien participatie namelijk als een belangrijk middel om armoede te bestrijden.

---

¹ Deze wet is sinds 1 januari 2007 van kracht.

² 'Financieel gedrag van werkende jongeren 2005', Onderzoek onder 2300 werkende jongeren tussen de 16 en 25 jaar.

³ 'Arm in arm', Notitie armoedebeleid, 1998.

De maatschappelijke partners en vertegenwoordigers vanuit de doelgroep evenals de WMO-adviesraad van de gemeente Heusden zijn bij de totstandkoming van deze nota betrokken. Op verschillende momenten in het proces hebben zij hun inbreng gegeven. Het stuk heeft verder vorm gekregen door de ervaringscijfers van het huidige beleid, de ontwikkeling van wet- en regelgeving en voorbeelden van andere gemeenten.

Doel van de nota is om richting te geven aan de armoedebestrijding voor de komende 4 jaar. We leggen hierin de hoofdlijnen vast die de basis vormen voor onze aanpak. We beschikken nog niet over veel kennis en inzicht van onze doelgroep. Het investeren hierin is voor ons een eerste stap om een structurele, effectieve en lange termijn aanpak te kunnen ontwikkelen. De kennis en ervaring van de partijen in het veld zijn voor ons van wezenlijk belang voor het welslagen van dit plan. Om reden dat nader onderzoek naar de doelgroep nodig is, beschouwen we de nota dan ook niet als een dichtgetimmerd verhaal. Het is meer een groeidocument dat op basis van bevindingen en inzichten tussentijds kan worden bijgesteld. Na de periode van 4 jaar wordt het beleid geëvalueerd.

De opbouw van de nota is als volgt: eerst kijken we naar de verantwoordelijkheid van de gemeente op het terrein van armoede en plaatsen we het armoedebeleid in het gemeentelijk beleidskader (p. 6). Vervolgens formuleren we de definitie van armoede en de uitgangspunten die we hanteren voor ons beleid. We kijken naar de doelgroep, het aantal huishoudens dat hieronder valt en het huidige beleid (p.8-12). Deze inleidende hoofdstukken vormen de opmaat voor de beschrijving van het nieuwe beleid (vanaf p.13), gevolgd door de financiële paragraaf (p. 17). De nota eindigt met de planning van de evaluatie en de wijze waarop we over de voortgang rapporteren (p. 19).

Landelijk en gemeentelijk beleidskader

Verantwoordelijkheid gemeente

De gemeente heeft 'de mogelijkheden en de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren'⁴.

Algemeen inkomensbeleid is de verantwoordelijkheid van het Rijk. De hoogte van het sociaal minimum wordt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgesteld. Deze norm geldt voor alle burgers van Nederland.

De gemeente bepaalt in welke mate aanvullende inkomensondersteuning wordt geboden en levert hierbij maatwerk.

Armoede is niet alleen een probleem op financieel vlak, maar gaat vaak hand in hand gaat met andere problemen zoals b.v. slechte arbeidsmarktpositie, laag opleidingsniveau en slechte gezondheid. De gemeente heeft ook een rol in het organiseren van een integrale aanpak van deze aspecten van armoede. Dit kan ze vormgeven door afstemming met andere taken van de gemeente.

Ook heeft ze een rol bij het bieden van schuldhulpverlening. Op dit moment is er een wet in de maak die deze rol formaliseert. De hoofdlijn van het voorstel is dat de regierol en de zorgplicht voor schuldhulpverlening formeel bij gemeenten wordt ondergebracht.⁵

Gemeentelijk kader

Heusden heeft een aantal kadernota's vastgesteld waaraan de overige beleidsvorming wordt getoetst.

Inhoudelijk richtinggevend voor het armoedebeleid is de uitwerking van de gemeentelijke visie op de Wet Maatschappelijke Ondersteuning⁶. De belangrijkste doelstelling van dit beleid is dat iedere inwoner in staat wordt gesteld om te participeren. Verder is er veel overlap in de doelgroepen van het WMO-beleid (ouderen, chronisch zieken, bijzondere doelgroepen) en het armoedebeleid.

Voor de aanpak en het proces is de kadernota Wijkgericht Werken⁷ van belang.

Te denken valt hierbij aan de wijze waarop de samenwerking met de partners wordt ingericht. Ook de aanpak per wijk, waarvoor de Wijkatlas⁸ belangrijke aanknopingspunten biedt, is een uitgangspunt voor de aanpak van het armoedebeleid.

De beleidsterreinen ~~binnen het team Ondersteuning Welzijn~~ op het gebied van jeugd, cultuur, sport, onderwijs, inburgering, welzijn en gezondheid bieden kaders waarlangs het armoedebeleid verder vorm moet krijgen. Van belang is dat er samenhang is met wat er op de verschillende terreinen gebeurt en dat hierover afstemming en samenwerking plaatsvindt.

---

⁴ 'Gemeentelijk armoedebeleid', Stimulans, 2008.

⁵ 'Gemeentelijke schuldhulpverlening: wetsvoorstel en tijdelijke extra middelen', brief VNG, 30 september 2009.

⁶ 'Iedereen doet mee in Heusden', beleidsplan maatschappelijke ondersteuning, december 2007.

⁷ 'Wijkgericht werken', beleidskaders Kern-, wijk- en buurtgericht werken, juni 2009.

⁸ Wijkatlas Heusden 2009, naslagwerk met informatie over alle wijken en kernen van de gemeente Heusden.

Armoedebeleid is verder een van de aandachtsgebieden binnen het terrein van sociale zaken en werkgelegenheid.

Relevant beleid in dit verband zijn de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en het arbeidsmarktbeleid. Er zit een grote overlap in de doelgroep van deze aandachtsgebieden en het armoedebeleid. Het armoedebeleid wordt deels uitgevoerd door de Intergemeentelijke Sociale Dienst Midden Langstraat (hierna: ISD). Ook het Werkbedrijf Midden-Langstraat is op dit vlak een samenwerkingspartner. Goede afstemming met de partners over wie wat doet is bij de verdere uitwerking van het armoedebeleid essentieel.

Armoede gemeente Heusden

In dit hoofdstuk brengen we de armoede in Heusden in beeld.

Eerst gaan we in op de definitie van armoede en formuleren we een aantal beleidsuitgangspunten.

Hieruit leiden we dan de doelgroep af, waarna we het aantal huishoudens in beeld brengen dat hiertoe behoort.

We eindigen met een beschrijving van het huidige beleid en de resultaten daarvan.

Definitie van armoede

De provincie Noord Brabant hanteert bij haar programma armoedebeleid de volgende definitie van armoede: 'huishoudens waarvan de financiële middelen zo beperkt zijn dat zij materieel, cultureel of sociaal uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare levenspatronen in Nederland.'⁹

Binnen de gemeente Heusden is een breed draagvlak voor de brede benadering van armoede.¹⁰ Armoede is meer dan gebrek aan geld; het is ook het gebrek aan toekomstperspectief en het afnemend gevoel van eigenwaarde die het gevolg kunnen zijn van het financiële probleem.

Oorzaken van armoede

Verschillende factoren kunnen een rol spelen bij het ontstaan van armoede¹¹:

- persoonskenmerken: opleidingsniveau, leeftijd, sociale afkomst;
- inkomensfactoren;
- gedrag: persoonlijk bestedingspatroon de opstelling tov schulden, verslaving, criminaliteit, schaamte;
- maatschappelijke factoren: de economische conjunctuur, de arbeidsmarkt en sociaal culturele opvattingen (acceptatie van armoede, werkloosheid en "thuiszitten")

Vaak spelen meer factoren tegelijkertijd een rol. Het mag duidelijk zijn dat niet alle factoren zomaar te beïnvloeden zijn (zoals b.v. persoonskenmerken). We zien het als onze rol om binnen onze mogelijkheden beleidsmatig en in de uitvoering verbindingen aan te brengen tussen de aanpak van de verschillende factoren. We denken hierbij b.v. aan een integrale aanpak van schulden, maar ook aan het doorbreken van een sociaal isolement.

Kwetsbare groepen

Sommige groepen in de samenleving lopen een grotere kans om in een armoedesituatie terecht te komen dan andere of zijn extra kwetsbaar voor de bijkomende gevolgen ervan.

Het gaat hierbij vooral om de volgende groepen:

- kinderen die opgroeien in een gezin met een inkomen op of onder de armoedegrens.¹²
- Jongeren, met name voor wat betreft hun financieel gedrag¹³

---

⁹ Brabants actieprogramma Armoedebestrijding, 2005.

¹⁰ Verslag thema-avond armoedebeleid, september 2008

¹¹ 'Nationaal Actieplan ter bestrijding van armoede en bevordering van participatie 2006', Ministerie van SZW.

¹² Volgens gegevens van het CBS uit 2007 leeft 6,10% (= 217.310) van de kinderen in Nederland in een uitkeringsgezin.

¹³ 'Financieel gedrag van werkende jongeren 2005', Onderzoek onder 2300 werkende jongeren tussen de 16 en 25 jaar.

- Allochtonen
- Alleenstaande ouders met minderjarige kinderen
- Arbeidsongeschikten, chronisch zieken en gehandicapten
- Ouderen
- Mmensen waarbij sprake is van meervoudige problematiek

We nemen als uitgangspunt dat we aan de hand van doelgroepspecifieke problematiek en kenmerken als ook de mate waarin armoede bij een doelgroep voorkomt, de aanpak en de inzet bepalen.

Inkomensgrenzen armoedebeleid

In het huidige armoedebeleid worden verschillende inkomensgrenzen gehanteerd bij de inkomensondersteunende maatregelen.¹⁴

Deze differentiatie blijft overeind in het nieuwe beleid.

De grenzen liggen tussen het sociaal minimum¹⁵ en 120% van ditzelfde minimum.

Om een beeld te geven over welke bedragen het hierbij gaat, is in onderstaande tabel een overzicht opgenomen.

Tabel: Netto bedragen inkomensgrens armoedebeleid per 1 juli 2009

	<u>Sociaal minimum</u> ¹⁶	<u>120% sociaal minimum</u>
Gehuwd/samenwonend	€ 1.230,32	€ 1.489,33
Alleenstaande ¹⁷	€ 615,16 - € 861,22	€ 738,19 - € 979,46
Alleenstaande ouder ¹⁸	€ 861,22 - € 1107,28	€ 979,46 - € 1328,74

Doelgroep armoedebeleid

Uit bovenstaande uitgangspunten leiden we de volgende doelgroepomschrijving af: tot de doelgroep van het armoedebeleid rekenen we de inwoners van Heusden met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.

Alleen de schuldhulpverlening is toegankelijk voor een bredere doelgroep; men kan hierop een beroep doen ongeacht het inkomen.

¹⁴ Zie bijlage 1 voor toelichting op de inkomensondersteunende maatregelen.

¹⁵ Het sociaal minimum is het wettelijk bestaansminimum en komt overeen met de hoogte van de bijstand.

¹⁶ Netto normbedrag exclusief vakantieuitkering op grond van de WWB per 1 juli 2009.

¹⁷ De hoogte van het minimuminkomen voor een alleenstaande is afhankelijk van de woonsituatie en kan liggen tussen de genoemde bedragen

¹⁸ De hoogte van het minimuminkomen voor een alleenstaande ouder is afhankelijk van de woonsituatie en kan liggen tussen de genoemde bedragen.

Omvang en samenstelling doelgroep armoedebeleid

Aan de hand van onderstaande tabel geven we inzicht in de omvang en de samenstelling van de doelgroep waar we vooral op inzetten.

Tabel: aantal inwoners van Heusden met een inkomen tussen de 101% en 120% van het sociaal minimum

	101%	105%	110%	120%
Zelfstandigen	120	120	130	160
Werknemers	220	240	270	330
Bijstand/WW	169	216	254	277
Arbeidsongeschikten	54	63	63	89
Pensioenontvangers	258	431	549	991
Niet ingedeeld	0	10	40	60
Totaal	822	1.079	1.306	1.907

Bron: minimascan Stimulansz, 2009

Toelichting op de tabel:

- een groep die een relatief groot aandeel uitmaakt van de huishoudens met een laag inkomen, wordt gevormd door de kleine zelfstandigen en de werkenden met een laag inkomen. Dit is een groep die we tot nu toe nog niet goed kennen;
- als we kijken naar de spreiding binnen de gemeente van de groepen met een laag inkomen of een uitkering, dan zien we dat er meer dan gemiddeld mensen met een laag inkomen wonen in Braken-West, Haarsteeg, Heusden Vesting en Oudheusden. In Venne-Oost, Vliedberg en Oudheusden wonen relatief meer mensen met een bijstandsuitkering.¹⁹
- de tabel geeft geen informatie over het aantal mensen in de schuldhulpverlening. Dit aantal ligt per 1 oktober 2009 ongeveer rond de 110 huishoudens. Er kan wel overlap zitten tussen dit aantal en de totalen in de tabel.

Huidig beleid

Het huidige armoedebeleid richt zich op inkomensondersteuning, maar ook op participatie.

Op beide onderdelen wordt op hoofdlijnen aangegeven wat er op dit moment gebeurt.

¹⁹ Informatie afkomstig uit: Wijkatlas Heusden 2009

Inkomensondersteuning

Op het gebied van inkomensondersteuning kennen we een aantal regelingen. Een omschrijving hiervan is terug te vinden in de bijlage.

De ISD geeft namens de gemeente Heusden uitvoering aan de individuele en categoriale bijzondere bijstand op basis van de WWB en de langdurigheidstoeslag. De gemeente Heusden geeft zelf uitvoering aan het kwijtscheldingsbeleid en het Welzijnsfonds.

Hieronder geven we een overzicht van het aantal verstrekkingen van de inkomensondersteunende maatregelen, het bereik en de inkomensgrens die van toepassing is.

Tabel: Bereik huidige inkomensondersteunende maatregelen

	<u>Inkomens Grens</u> (% sociaal minimum)	<u>Aantal 2008</u>	<u>Bereik 2008</u>
Langdurigheidstoeslag	105%	130	onbekend
Eindejaarsuitkering € 50 (eenmalige uitkering 2008)	120%	667	36%
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen	100%	302	37%
Individuele Bijzondere Bijstand	120%	262	Nvt
Categoriale Bijzondere Bijstand chronisch zieken, gehandicapten	112%	53	onbekend
Categoriale Bijzondere Bijstand zorgverzekering **)	112%	397	32%
Totaal Bijzondere bijstand ***)	100 > 120%	712	Nvt
Welijnsfonds	112%	269	23%
Toelichting aantal. Het betreft aantal toekenningen per jaar m.u.v.			
**) Zorgverzekering; betreft aantal lopende verzekeringen dd 31/12			
***) Bijzondere Bijstand; per huishouden zijn meerdere toekenningen mogelijk			
Toelichting Bereik. Betreft een schatting van het bereik. Voor de schatting is uitgegaan van de omvang van inkomensdoelgroep van de Minimascan 2008. Omdat in de minimascan geen rekening is gehouden met vermogen is de schatting te hoog, omdat voor alle maatregelen m.u.v. het welzijnsfonds en de collectieve zorgverzekering een vermogenstoets geldt.			

De cijfers laten zien dat het bereik gemiddeld tussen de 30 en 40% ligt. Dit betekent dat we meer dan de helft van de doelgroep die volgens de cijfers recht heeft op een voorziening niet bereiken.

Participatie

De uitvoering van het re-integratie en participatiebeleid ligt bij de ISD. De ISD ondersteunt uitkeringsgerechtigden bij het krijgen van een zelfstandige bestaansvoorziening. Als betaald werk (nog) niet tot de mogelijkheden behoort, wordt ingezet op maatschappelijke participatie. Daarnaast geeft de ISD samen met het Werkbedrijf Midden Langstraat (WML) uitvoering aan diverse regelingen voor beschermd werken.

Een belangrijk project voor met name de uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is het opstarten van de dienstencentra in Oudheusden en Vlijmen-Vliedberg. Tot interviewer opgeleide bijstandsgerechtigden benaderen wijkbewoners en

peilen de behoefte aan activiteiten, initiatieven en diensten. Deze vraag wordt vervolgens omgezet in concrete activiteiten.

Doel is in de eerste plaats om de re-integratie van bijstandsgerechtigden te bevorderen door hun sociale leven te vergroten, hun vaardigheden te ontwikkelen en wellicht een eerste stap te zetten naar de reguliere arbeidsmarkt.

In onderstaande tabel is een verdeling van de uitkeringsgerechtigden op de participatieladder opgenomen. De participatieladder is een nieuw instrument dat de ISD gebruikt om zicht te krijgen op de mogelijkheden van de uitkeringsgerechtigde en de afstand tot de arbeidsmarkt te bepalen. Ook de stappen vooruit die iemand maakt, zijn op deze manier goed in beeld te brengen.

Tabel: verdeling WWB-klanten Heusden op de participatieladder, november 2009²⁰

Trede	Omschrijving mate van participatie	Aantal cliënten
-11	Betaald werk regulier	4
-10	Betaald werk met ondersteuning met groeipotentieel	17
-09	Betaald werk met ondersteuning zonder groeipotentieel	14
-08	Onbetaald werk met groeipotentieel	20
-07	Onbetaald werk zonder groeipotentieel	15
-06	Deelname georganiseerde activiteiten met groeipotentieel	50
-05	Deelname georganiseerde activiteiten zonder groeipotentieel	16
-04	Sociale contacten buiten de deur met groeipotentieel	52
-03	Sociale contacten buiten de deur zonder groeipotentieel	95
-02	Geïsoleerd met groeipotentieel	9
-01	Geïsoleerd zonder groeipotentieel	31
	Nog niet ingedeeld	29

352

Het grootste deel van de middelen voor re-integratie wordt ingezet op de hogere treden. Deze ontwikkeling wordt verder versterkt door de huidige economische crisis. Voor de cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (treden 1 t/m 3) zijn relatief gezien minder middelen beschikbaar.

²⁰ Een voorbehoud moet worden gemaakt bij deze aantallen, omdat dit een eerste indeling is van de huidige doelgroep. Aan de hand van verder onderzoek kan deze enigszins worden bijgesteld.

Hoofdpijnen armoedebeleid

Voorgaande hoofdstukken vormen de grondslag voor het nieuwe armoedebeleid. Dit hoofdstuk is gewijd aan het formuleren van de hoofdpijnen hiervan. We beschrijven eerst hoe het beleid tot stand is gekomen. Daarna gaan we in op wat we de komende 4 jaar willen bereiken, welke aanpak we hanteren en welke resultaten we verwachten te behalen.

Totstandkoming beleid

We vinden het van groot belang dat er binnen de lokale organisaties draagvlak is voor ons beleid. De maatschappelijke partners zijn immers belangrijke spelers als het gaat om het bereiken van de doelgroep en het bijdragen aan de uitvoering van het gemeentelijk armoedebeleid.

Op verschillende momenten in aanloop naar deze nota hebben we om hun inbreng gevraagd. In een enquête zijn maatschappelijke organisaties gevraagd naar hun betrokkenheid bij de armoedeproblematiek en hun visie op de aanpak in de gemeente Heusden.

Op 17 september 2008 is een thema-avond armoedebeleid gehouden, waarbij de uitgangspunten voor het nieuwe armoedebeleid zijn besproken en suggesties voor nieuw beleid zijn geïnventariseerd.

Om de kaders van het nieuwe beleid te toetsen en de rol die de partners voor zichzelf zien bij de uitvoering te bespreken, is een vervolgbijeenkomst georganiseerd op 8 oktober 2009. Daarnaast heeft de WMO-adviesraad begin november een advies uitgebracht op de conceptnota.

De input is op verschillende onderdelen van de nota verwerkt. Voor de ontwikkeling van de nieuwe beleidsrichting is verder gebruik gemaakt van de ervaringscijfers van het huidige beleid, relevante recente wetgeving zoals de WMO en aankomende wetgeving op het gebied van schuldhulpverlening en voorbeelden van andere gemeentes.

Doelstellingen

Het college wil een nieuwe aanpak van het armoedebeleid, waarbij het accent komt te liggen op de participatie van de doelgroep. We beogen 3 doelen met het beleid:

1. Vergroten van het bereik en toegankelijkheid van de inkomensondersteunende voorzieningen
2. Investeren in de participatie van burgers die door beperkingen niet of onvoldoende deelnemen aan het sociaal-maatschappelijke leven
3. Actualiseren huidig beleid

Voor het verhogen van het bereik richten we ons op de groep die volgens onze cijfers in aanmerking zou kunnen komen voor inkomensondersteuning, maar die hiervan nog geen of onvoldoende gebruik maakt.

Bij het bevorderen van participatie richten we ons vooral op een tweetal groepen. In eerste instantie beogen we uitkeringsgerechtigden in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB-ers) op de onderste treden van de participatieladder die nog niet door de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) zijn opgepakt. Vervolgens willen we inzetten

op de 'bijzondere groepen' binnen de WMO (denk aan: maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, verslavingszorg) voor zover er geen sprake is van overlap is met de eerste doelgroep.

Gaandeweg de ontwikkeling van het nieuwe beleid is gebleken dat we de doelgroep nog niet altijd goed kennen. Als het gaat om het bereik van onze inkomensondersteunende maatregelen, kennen voor een deel onze doelgroep niet. Bij het vormgeven van het participatie hebben we wel een aantal groepen op het oog, maar is het inzicht in de behoeftes en de benodigde instrumenten om deze groep te activeren beperkt. Het verkrijgen kennis en inzicht in de doelgroep loopt als een rode draad door onze beleidsdoelen heen.

Aanpak

Om onze doelen te bereiken is onze aanpak drieledig:

Aansluiten bij wat er al is en samenwerking versterken

We zoeken aansluiting bij bestaande of te ontwikkelen initiatieven zoals b.v. de dienstencentra.

Verder willen we meer inzetten op de signalerende en doorverwijzende functie van onze partners b.v. door ze beter te informeren over de bestaande en nieuwe voorzieningen. Zij zijn vaak laagdrempeliger dan de gemeentelijke organisatie en kunnen groepen bereiken die wij niet in beeld hebben. Op de vervolgbijeenkomst armoede van 8 oktober 2009 is de suggestie gedaan om hiervoor het 'train-de-trainer' principe te introduceren. Dit houdt in dat bij alle instanties/organisaties/clubs/verenigingen waar mensen komen (b.v. kerk, zonnebloem, modus, etc.) mensen worden getraind om armoede te herkennen, signaleren en mensen door te leiden naar hulp of hen te ondersteunen daarbij. In de bijeenkomst hebben de partners zelf aangegeven het belang te zien van meer onderlinge samenwerking en netwerken, zodat men ook elkaar beter weet te vinden.

Nieuwe instrumenten ontwikkelen

We ontwikkelen nieuwe instrumenten waarvan we verwachten dat ze bijdragen aan de doelen van het nieuwe beleid. Zo willen we een 'Heusdenpas' ontwikkelen; een pas op basis waarvan huishoudens met een laag inkomen korting kunnen krijgen voor activiteiten op het gebied van sport en cultuur. Speciale aandacht hierbij krijgt het aanbod voor kinderen. In andere gemeenten worden hiermee goede resultaten bereikt²¹.

Verder ontwikkelen we een zogenaamde Kanskaart, een kaart die op een eenvoudige wijze de voorzieningen en de hiervoor geldende inkomensgrenzen in beeld brengt. Belangrijk hierbij is de manier waarop we deze onder de aandacht brengen. We hebben hiervoor ook onze partners weer nodig. Een concreet voorbeeld hiervan is dat de kanskaart besproken wordt in een van de thema-bijeenkomsten die door Modus regelmatig worden georganiseerd voor ouderen.

Binnen de schuldhelpverlening zoeken we naar mogelijkheden om de hulpverlening verder te verbeteren en meer preventieve activiteiten te ontwikkelen.

---

²¹ Bijv. in Waalwijk wordt hiermee rond de 70% van de huishoudens met een inkomen tot 112% van het sociaal minimum bereikt.

Resultaten

Met de genoemde aanpak geven we invulling aan de doelen die we ons hebben gesteld. We verwachten hiermee concrete resultaten te boeken. Hieronder vindt u per doelstelling het resultaat dat we nastreven. Ook geven we aan welke concrete aanpak/instrumenten we hiervoor inzetten.

Doelstelling 1:

Vergroten van het bereik en toegankelijkheid van de inkomensondersteunende voorzieningen.

Resultaat:

Bereik van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen is verhoogd naar gemiddeld 60%²².

Wat gaan we doen:

- Ontwikkelen Kanskaart
- Ontwikkelen Heusden-pas
- Doorontwikkelen 1-loketgedachte
- Verkennen doelgroep

Doelstelling 2:

Investeren in de participatie van burgers die door beperkingen niet of onvoldoende deelnemen aan het sociaal-maatschappelijke leven

Resultaat:

Het aantal personen uit de doelgroep dat participeert of hierin een stap vooruit maakt, groeit tenminste met 25 personen per jaar²³

Wat gaan we doen:

- Leren kennen doelgroep
- Aansluiten bij bestaande initiatieven
- Samenwerken met (maatschappelijke) partners
- Ontwikkelen Heusdenpas

Doelstelling 3:

Actualiseren huidig beleid

Resultaat:

- Welzijnsfonds is geactualiseerd
- De aanpak van schulden is effectief en de resultaten zijn meetbaar

²² Nieuwe inzichten over de mogelijkheid van bestandskoppelingen e.d. kunnen ook leiden tot bijstelling van dit resultaat.

²³ Omdat het en nieuwe aanpak betreft, moeten de doelgroep en de mogelijkheden om deze te laten participeren verder worden verkend; dit kan van invloed zijn op de formulering van het resultaat in de uiteindelijke beleidsnota.

Wat gaan we doen:

- Welzijnsfonds vervangen door Heusden-pas
- Resultaatafspraken schuldhulpverlening, ontwikkelen preventiemaatregelen, doorontwikkelen aanpak schuldhulpverlening met relevante partners

Financiën armoedebestrijding

In dit hoofdstuk brengen we de middelen in beeld die we op dit moment ter beschikking hebben voor het armoedebeleid in de jaren 2009, 2010 en verder. Daarna volgt een overzicht van de kosten die het nieuwe armoedebeleid met zich meebrengt.

Tabel: beschikbare middelen armoedebestrijding 2009 e.v.

Product	Begroting 2009	Begroting 2010 e.v.
Inkomensondersteuning		
Bijzondere Bijstand	200.000	200.000
Kwijtschelding	116.000	100.000
Eindejaarsuitkering (incidenteel)	53.000	0
Langdurigheidstoeslag	61.000	61.000
Welzijnsfonds	55.000	55.000
Deel participatiebudget²⁴	250.000²⁵	250.000
Overig		
Schuldhelpverlening	74.000	74.000
Extra rijksmiddelen shv periode 2009 t/m 2011	38.926	58.389
Aboutalebgeden (incidenteel)	56.000	0
Communicatie (folders e.d.)	2.500	2.500
Totaal	906.426	800.889

Tabel: kostenoverzicht nieuw beleid in relatie tot beschikbare middelen.

Nieuw beleid	Kosten 2010	Kosten 2011	kosten 2012	kosten 2013
Kanskaart	2.500	2.500	2.500	2.500
Heusdenpas	109.000	164.550 ²⁶	164.550	164.550
Afbouw welzijnsfonds	40.000	0	0	0
Schuldhelpverlening	135.000 ²⁷	135.000	135.000	135.000
Bijzondere bijstand incl vergroten bereik ²⁸	210.000	224.000	240.000	255.000
Kwijtschelding incl. vergroten bereik	100.000	106.000	113.000	120.000
Langdurigheidstoeslag incl vergroten bereik	64.000	68.000	73.000	78.000
Deel participatiebudget	250.000	250.000	250.000	250.000
Totaal kosten	910.500	950.050	978.050	1.005.050

²⁴ Het betreft hier alleen het deel van het participatiebudget dat wordt ingezet voor de doelgroep met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt (treden 1 t/m 3 op de participatieladder).

²⁵ Dit bedrag is een inschatting van de ISD gebaseerd op cijfers 2008.

²⁶ Dit bedrag is gebaseerd op de volgende aannames: 1097 huishoudens (70% van de doelgroep) en gemiddelde kosten per huishouden van € 150,-

²⁷ In dit bedrag is rekening gehouden met extra kosten per traject (€ 500,-)agv de nieuwe werkwijze per 1 oktober 2009 en een toename van schuldenaren met 15%.

²⁸ Bij de toename van het bereik is de volgende aanname gedaan: 2010: +5%; 2011: +7%; 2012: +7%. Dezelfde percentages zijn gehanteerd bij kwijtschelding en de langdurigheidstoeslag.

Nieuw beleid	Kosten 2010	Kosten 2011	kosten 2012	kosten 2013
Af: Beschikbare middelen	800.889	800.889	742.500 ²⁹	742.500
Af: dekking incidentele middelen 2009 ³⁰	109.611			
Aanvullend benodigde middelen	-	149.661	235.550	262.550
Meerkosten heusdenpas		109.550	109.550	109.550
Meerkosten bijz bijst,kwijtschelding,langdurigheidstoelage		37.000	65.000	92.000
Meerkosten schuldhulpverlening		2.611	61.000	61.000

De verwachting is dat voor 2010 voor uitvoering van het nieuwe beleid voldoende middelen beschikbaar zijn. Voorwaarde is wel dat de in 2009 nog niet bestede incidentele gelden die voor dit doel geormerkt zijn, overgeheveld worden naar 2010. De tabellen laten zien dat de beschikbare middelen vanaf 2011 onvoldoende zijn om het nieuwe beleid te financieren. Voor de meerkosten voor de uitvoering van het nieuwe armoedebeleid vanaf 2011 zullen in de voorjaarsnota 2010 de benodigde middelen beschikbaar gesteld moeten worden.

---

²⁹ De beschikbare middelen voor 2012 en 2013 zijn lager vastgesteld, omdat na 2011 de extra rijksmiddelen voor schuldhulpverlening wegvallen. Gezien de ervaring met de wijze waarop het Rijk middelen voor armoede beschikbaar stelt, is het overigens niet onaannemelijk dat er tegen die tijd alsnog aanvullende middelen worden ontvangen.

³⁰ Betreft resterende middelen eindejaarsuitkering en aboutalebgeden.

Evaluatie en monitoring

Deze nota heeft een looptijd van 4 jaar. Aan het eind van deze periode evalueren we het beleid. De evaluatie wordt aan de raad voorgelegd.

Tussentijds wordt de vinger aan de pols gehouden voor wat betreft de voortgang van de activiteiten. Waar nodig vindt bijstelling plaats.

De stand van zaken van de uitvoering van het armoedebeleid wordt een keer per jaar aan het cluster samenleving gerapporteerd.

Met de maatschappelijke organisaties wordt eveneens een keer per jaar gekeken naar de voortgang en eventuele benodigde bijstellingen.

Bijlage

Omschrijving inkomensondersteunende maatregelen

Bijzondere bijstand

Als door bijzondere omstandigheden het inkomen (tot 120% van de uitkeringsnorm) niet toereikend is om bepaalde noodzakelijke uitgaven te doen, kan de gemeente besluiten om hiervoor bijzondere bijstand te verstrekken. Hierbij wordt wel rekening gehouden met de draagkracht van mensen om zelf bij te dragen in deze kosten.

Categoriale bijzondere bijstand chronisch zieken, ouderen en gehandicapten

Dit betreft een categoriale vergoedingsregeling van maximaal € 80,- voor chronisch zieken, ouderen en gehandicapten. De bijdrage wordt verleend ongeacht het vermogen van betrokkene. Er geldt een inkomensgrens van 112%.

Categoriale bijzondere bijstand zorgverzekering

Huishoudens met een laag inkomen kunnen deelnemen aan een collectieve verzekering tegen ziektekosten. Ze krijgen dan een korting op de basisverzekering en de aanvullende verzekering evenals een uitbreiding van het pakket.

Langdurigheidstoeslag

De langdurigheidstoeslag is een toeslag voor mensen (< 65 jaar) die tenminste 4 jaar afhankelijk zijn van een inkomen op het sociaal minimum. Voor een tweeoudergezin bedraagt de toeslag ongeveer € 500,-.

Kwijtschelding heffingen en belastingen

Mensen met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor 75% kwijtschelding van heffingen en belastingen voor afvalstoffen, riool en hondenbelasting. Daarnaast behandelt de gemeente Heusden ook de kwijtschelding voor Waterschap Aa en Maas. Het betreft daarbij om kwijtschelding van maximaal 50% van de verontreinigingsheffing en van de ingezetenenomslag.

Welzijnsfonds

Een regeling voor huishoudens tot 112% van de voor hen geldende bijstandsnorm waarbij men jaarlijks aanspraak maken op maximaal € 100,- per gezinslid voor lidmaatschap van een sportclub, vrije tijd, krantenabonnementen enz,